

Tardy László

Összefoglaló a katolikus egyházzenei képzésről folytatott megbeszélésekről

Az Európai Unió által előírt, a kormány által elrendelt „bolognai” képzési rendszerre történő áttérés az egyházzenei képzés átalakítását teszi szükségessé.

Tardy László a budavári Nagyboldogasszony-templom kántor-karnagya, az OMCE társelnöke.

A teendők áttekintésére, javaslattételre egy egyházzeneszekből álló bizottság jött létre, mely 2007 tavaszán —összefoglalva az egyházi és világi oldalról felmerülő igényeket— az alábbi javaslatot továbbította a bizottság létrehozójának, Beer Miklós püspöknek, a Magyar Katolikus Püspöki Kar egyházzenei felelősének:

1. A világi képzési intézmények kérése, hogy az egyház fogadja el a világi képzésben szerzett képesítést (végzettséget), és azt vegye be az egyházzenei szabályzatába.

2. Az egyházi intézmények ugyancsak igénylik az általuk adott képesítés elfogadását (az intézmény- vagy vizsga-akkreditálást) az állam részéről.

3. Az egyházzenei képzés különböző formáinak bővítése az általános képzést adó állami és egyházi iskolákban az egyházzenei ismeretek és gyakorlat megszerzése céljából.

4. Gregorián éneken alapuló, Európa több országában már működő zeneoktatási rendszer (Ward-iskolák), és a fővárosban már több éve sikeresen működő Budapesti Énekes Iskola tananyagának átvételét ajánlja az egyházi iskoláknak.

5. Olyan, lehetőleg egységes tartalmi követelményrendszer kidolgozását, mely az adott képzési formában az oktatás vezérfonalául szolgál, és lehetővé teszi a különböző intézmények összemérhetőségét.

6. A kölcsönös bizalom megteremtése és erősítése érdekében egy egyházzenei szakbizottság felállítása (szaknévsor), melyből az oktatást végző egyházi vagy világi intézmény a záró- vagy diplomavizsgálathoz vizsgabiztost kérhet, illetve a felettes hatóság (minisztérium, püspöki kar) vizsgabiztost küldhet.

A Beer Miklós püspök által —Dobszay László professzor javaslatára— összehívott és 2006 szeptembere és 2007 márciusa között havonta összeülő bizottság azt a célt tűzte ki, hogy számba vegye az egyházzenei képzés két területén, az egyházon belül és a világi intézményekben folyó képzési formákat, és megpróbáljon kapcsolatot, átjárhatóságot keresni, valamint a kölcsönös elfogadás, elismerés alapját megteremteni.

A bizottságban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Tanszéke részéről Balogh Piusz, Bubnó Tamás, Dobszay László, Enyedi Pál, az Apor Vilmos Tanítóképző Főiskola részéről Hajós Zsuzsa, Horváth István, Karácsony Molnár Erika, Szemkeő Judit és Varga László, a MALEZI Karnagyképző részéről Tardy László vett részt.

A mindkét részről tapasztalható fenntartások különböző okokra és folyamatokra vezethetők vissza. Az egyház a kántor személyét és munkáját nemcsak szakmai-zenei szempontból, hanem egyházi szempontról is értékeli. A kántor munkájára az egyház saját legbensőbb működési területein tart igényt: az istentiszteleten (a liturgiában), a pasztorációban (a hívek közösségi életének formálásában) és az evangelizáció (a hit tartalmának továbbadása) területén. Mivel mindezek a területek az Egyház isteni küldetéséhez tartoznak, az erre történő felkészítést, oktatást-nevelést az Egyház mindig a saját feladatának és jogának tartotta, ezért —ha volt rá lehetősége— erről saját intézményeiben gondoskodott. Így a XIX. század második felétől az 1940-es évek végéig az oktatás az egyházi tanítóképzőkben történt. Ezen intézmények államosítása szükséghelyzetet teremtett, ebből született meg 1950-ben, majd épült ki a jelenlegi egyházzenei képzés, tanfolyami jelleggel, előbb Budapesten, majd az egyes egyházmegyei központokban. A létrejöttékor kétszintű, felnőtteknek indított képzés az évek során a dolog természetének megfelelően egyre bővült: előbb három, majd négy évfolyamos lett, és 1972-től a magasabb szinten indított Kántortovábbképzővel, a 80-as évek elején —a képzési szint további emelésével— a Karnagyképzővel egészült ki. A bővülés minden esetben a képzés tartalmának és gazdagságának növelése érdekében történt, hogy az egyház minél jobban képzett szakembereket kapjon a kántori-karnagy munkaterületre. Ekkor még gondolni sem lehetett arra, hogy más lehetőségek is nyílnak a képzésnek.

A világi vonalon újrakezdődő képzés első lépése az 1926-ban létesült, de 1950-ben megszüntetett Egyházzenei Tanszék újraindítása volt, amelyre a rendszerváltás után, 1990-ben kerülhetett sor. Az eseményt az egyházi vezetés örömmel üdvözölte (ld. Paskai László bíboros levelét). A tanszak 2007-ig más szakokkal együtt végezte a képzést, a hallgatók így valamely más tanszék zenei képzése mellett végezték az egyházzenei is, és mindkettőről diplomát kaptak. A képzés ökumenikus jelleggel folyt és folyik, a záróvizsgára egyházi biztosokat kérnek fel. (Katolikus részről 2002-ig küldtek megfigyelőt a vizsgákra.) 2007-től —a bolognai követelmények miatt— kétciklusos képzés kezdődött (BA- és MA-fokozattal), az egyházzene így önálló szak lett.

A bizottság összejövetelei alatt áttekintette a képzés két nagy területét:

A) „Műveltségi nevelés” (egyházzenei „köznevelés”)

Ezen a területen a bizottság tagjai gyors egyetértésre jutottak: mind alapfokon (zeneiskolák, egyházi iskolák), mind középfokon (középfokozatok, egyházi gim-

náziumok), mind felsőfokon (nem zenei szakoktatás keretében) törekedni kell egy, a szintnek megfelelő, általános egyházzenei anyag összeállítására. Ennek tartalmi keretét közösen lehetne meghatározni valamennyi szinten, de ez az adottságok és lehetőségek szerint alakulhat, bővíthet (pl. az órakeret bővítése a hittanra szánt keretből). Megfontolásra ajánlották a több európai országban már működő, gregorián zenére alapuló „Ward-képzési rendszer” és a Budapesti Énekes Iskola tapasztalatainak átvételét.

B) „Művészeti szakképzés”: alap-, közép- és felsőfokon, az utóbbi kettőn azzal a céllal, hogy a hallgató „okmánnal igazolható végzettséget” szerezzen.

Mindkét fél azt kívánja elérni, hogy az általa adott végzettséget a másik fél is elfogadja. Ezen belül felmerült az igény, hogy az általános zenei és speciális egyházzenei követelményeket —elsősorban középfokon— újra kell tárgyalni, hogy indokoltak és teljesíthetőek legyenek.

Felsőfokú képzés csak ott induljon, ahol a művészi és tudományos alkotó munka lehetősége is adott, mivel ehhez minősített oktatói közösség és megfelelő anyagi és szellemi háttér szükséges.

A világi oldalon mind a közép-, mind a felsőfokú oktatás közös problémája: kevés a képzésre alkalmas jelentkező, és a „fejkvóta”-rendszer miatt több helyütt a pályára alkalmatlan jelentkezőkkel töltik fel a létszámot. Ez a kényszer jelenleg csak a tanfolyami képzésben nem áll fenn. Megállapították, hogy az oktatási rendszer országosan csak bizonyos számú képzési intézményt bír el:

alapfokon mintegy 100 csoport, osztály,

középfokon 20–30 akkreditált állami és egyházi intézmény,

BA-képzés 10–12 helyen

MA-képzés a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és „fiókin intézményekben”.

Az is megállapítást nyert, hogy felsőfokon jelenleg „relatív túlképzés folyik”: jóval többen diplomáznak, mint ahányan képzettségüknek megfelelő állásban el tudnak helyezkedni.

A megbeszélések során egyik fél sem kívánta megkérdőjelezni a másik fél munkáját, tudva, hogy sem az egyházi, sem a világi képzés önmagában nem képes biztosítani, hogy a diplomához, oklevélhez jutott hallgató valóban eredményes munkát végezzen majd. Ebben —a megfelelő körülményeken túl— a kántor vagy egyházzeneész emberi tulajdonságai elsőrendűen fontosak. Ennek alakítása, formálása talán a képzés legösszetettebb, legnehezebb oldala. Meghatározó tényező ebben a képzést végző tanárok, oktatók személyes példája. A kölcsönös elismerés (akkreditáció) a diplomát és az oklevelet „verifikálhatja”, a szakembert azonban az élet fogja igazolni, bárhol is szerezte egyházzenei ismereteit.

Utólagos megfontolások a katolikus egyházzenei képzés számára:

1. A jelenlegi tanfolyami rendszert csak addig szabad fenntartani, amíg erre valós igény van. A felnőttképzés egyik lehetséges módjának kell tekinteni, és a felnőttképzés struktúrájába kell beilleszteni (Továbbképző, Karnagyképző, BA-szint).

2. Ha az Egyház valóban saját jogának és feladatának tartja a kántorképzést, úgy a mai kor igényei szerint ki kell alakítania a képzés szakoktatási struktúráját: akár középfokon —zenei szakközépiskola mintájára—, akár főiskolai szinten —tanítóképzőn vagy hittudományi főiskolákon—, önálló szakként, a világi vonalon már létrejött minta szerint (BA-képzés),

3. vagy —a képzést alapjában saját jogának és feladatának megtartva— világi intézményekkel karöltve, azok keretei között, a szakmai munkát folyamatosan felügyelve alakítja ki az egyházzenei képzés általa kívánatosnak tartott formáit.

A bizottság tagjai —más egyházzenesz szakemberek bevonásával— készek a további munkára, ha erre mind a világi (Minisztérium), mind az egyházi oldalról (Püspöki Kar) konkrét felkérést, megbízatást kapnak.